

Výkladové poznámky k biblickým veršom z úlohy č. 4

Tvrdá škola omylov

Nedeľa: Naplnené proroctvo

(Iz 7,15-17 SEkP) ¹⁵*Smotanu a med bude jesť, kým nebude vedieť rozoznávať zlé od dobrého, ¹⁶lebo skôr, ako by ten chlapec vedel rozoznávať zlé od dobrého, bude opustená zem, ktorej dvoch kráľov sa ty obávaš. ¹⁷Hospodin privedie na teba, na tvoj ľud a na dom tvojho otca také dni, akých nebolo odo dňa, keď sa Efrajim odtrhol od Judska - totiž asýrskeho kráľa.*

Tieto verše nasledujú po proroctve o Immanuelovi (v. 14), to znamená, že napriek tomu, že Nový zákon vzťahuje toto proroctvo na Mesiáša, tak úzky kontext v Izaiášovi nás nabáda hľadať ešte iné riešenie. V poznámkach k predchádzajúcej úlohe sme si uviedli, že text nám neudáva presnú totožnosť tohto syna, ktorý je konkrétne pre kráľa Acháza znamením. Existujú však návrhy od niektorých teológov, o koho by sa mohlo jednať. (1) MACARTHUR to spája s Izaiášovým synom, o ktorom je zmienka v Iz 8,3.¹ Tento syn a aj jeho meno rozhodne je znamením pre kráľa, avšak význam mena je veľmi odlišný. A jedná sa už o druhého Izaiášovho syna, tak to úplne nesedí s obrazom prvorodičky (panny). (2) WATTS ponúka možnosť, že sa jedná o kráľovho syna. "Kráľovná je buď tehotná, alebo čoskoro bude. Porodí syna, potenciálneho dediča všetkých zaslúbení daných Dávidovi. Dá mu meno Immanuel. Týmto znamením je konkrétne narodenie (uistenie o následníkovi trónu) a meno (uistenie o Božej vernosti jeho sľubu, že bude s Dávidovými synmi)."² Vieme, že Acházovým následníkom sa stal jeho syn Chizkija. Bol to reformný kráľ (2Krl' 18,3-5), ale jeho narodenie je príliš neskoré, aby sme Chizkiju mohli považovať za tohto zaslúbeného syna z Iz 7,14. Muselo by sa potom jednať o iného kráľovho potomka. Táto nejednoznačnosť v identifikácii tohto Immanuela je možno zámerná, o to viac sa potom totiž zosilňuje mesiášsky rozmer tohto zaslúbenia.

v. 15: Tento verš je možné doslovne preložiť: "Maslo (smotanu) a med je, aby vedel zahrnúť zlo a zvoliť dobro." Tento verš nemá naznačiť nič o zdravom životnom štýle. Maslo alebo smotana a med sú zväčša symbolmi blahobytu a teda toho, čo je považované za dobré. Avšak nie v kontexte nášho textu. Mlieko a med sú zároveň produkty, na rozdiel od chleba a vína, kde nie je potrebné zdĺhavé pestovanie, spracovávanie a príprava. Sú chápané ako bezpracne získané požehnanie od Hospodina. Podobne Kanaán je pre putujúcich Izraelitov predstavený ako krajina oplývajúca mliekom a medom, pretože si mali prevziať už hotovú krajinu so všetkou infraštruktúrou. Krajina Kanaán bola darom od Hospodina. Maslo a med v našom prípade predpokladá okupujúcu moc Asýrie, pretože polia aj vinice budú spustnuté (vv. 22-25). Mlieko a med sú prísľubom Božej ochrany napriek neľahkým časom Asýrskej

¹ MACARTHUR, John. Starý zákon: komentár verš po verši. Kroměříž: Didasko, 2015. ISBN 978-80-87587-17-1. str. 821.

² WATTS, J. D. W. Word Biblical Commentary: *Isaiah 1-33*. vol. 24. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 1031 s. ISBN 978-0-310-58857-3. str. 395.

okupácie. Tak aj chlapcova schopnosť rozlíšiť medzi dobrým a zlým je prisľúbením a darom od Hospodina.

v. 16: V nadväznosti na 15. verš je to zaslúbenie, že králi Izraela a Sýrie, ktorí ohrozujú kráľa Acháza, budú veľmi rýchlo zničení. Skôr než tento "zasľúbený syn bude dosť starý na to, aby mohol činiť morálne rozhodnutia"³ a na základe v. 15 to bude skutočne rýchlo, pretože schopnosť uprednostniť dobro pred zlom je tam charakterizovaná ako dar od Hospodina.

v. 17: K tomuto veršu je užitočný komentár od WATTTSA, ktorého časť tu odcitujem:

Po prvé, zdrojom udalostí je YHWH. V tomto oznámení nie je Acházovi vyčítané, že priviedol Asýrčanov (ako je to v 2Krl' 16,7-9; 2Krn 28,16-26). Je to vykreslené skôr ako súčasť Božieho plánu zaručujúceho potlačenie Aramu a Izraela (v. 7). Po druhé, udalosti sú významné pre samotného mladého kráľa (ktorý bude musieť starostlivo vyvažovať svoje vazalské postavenie, aby prežil), pre jeho ľud (ľud Júdu a Jeruzalema, ktorý vo vojne so Sýriou a Efrajimom veľmi utrpel a ktorý sa musí prispôbiť svojej permanentnej závislosti od Asýrie), a pre Dávidovu dynastiu (ktorá bude musieť upraviť svoju teologickú a liturgickú základňu tak, aby sa dokázala prispôbiť novej realite). Po tretie, z oznámenia vyplýva, že asýrska kríza bude rozhodujúcejšia a prinesie ďalšie zmeny Jeruzalemu/Judsku ako žiadna iná udalosť od čias, keď Jeroboam viedol občiansku vojnu, ktorá rozdelila kráľovstvo po Šalamúnovej smrti.⁴

Pondelok: Predpovedané následky

(Iz 7,18-25 SEKP) *¹⁸V ten deň Hospodin zapíše na muchy, ktoré sú v končinách riek Egypta, a na včely, ktoré sú v Asýrii. ¹⁹Prídu a všetky sa usadia v spustnutých údoliach, v skalných trhlinách, v každom trní a na každom pasienku. ²⁰V ten deň britvou najatou spoza Eufratu Pán asýrskym kráľom oholí hlavu a chlpy nôh, ba ostrihá aj bradu. ²¹V ten deň si človek bude chovať kravičku a dve ovečky, ²²pretože budú dávať mnoho mlieka, bude jesť smotanu. Každý, kto zostane v krajine, bude jesť smotanu a med. ²³V ten deň každé miesto, na ktorom je tisíc viničných kmeňov za tisíc strieborných, zmení sa na trnie a bodľáče. ²⁴Budú tam chodiť so šípami a s lukom, lebo celá krajina bude trnám a bodľáčim. ²⁵Na nijaké úbočia okopávané motykou nevročíš zo strachu pred trnám a bodľáčim. Stanú sa miestom na ktoré sa vyháňa dobytok, po ktorom šliapu ovce.*

"Horný Egypt má v hieroglyfoch znak osy."⁵ Je možné, že muchy v súvislosti s Egyptom majú odkazovať na jednu z egyptských rán. Naopak, včely sú pre Asýriu charakteristické. Oba národy označené pod metaforou hmyzu môže odkazovať k hebrejskému výrazu *gójim*, ktoré sa zväčša používa pre označenie pohanských národov. "Pôvodný význam hebr. *gój* je "roj včiel" (teda hmyz!), neskôr prenesene výraz pre neusporiadané ľudské spoločenstvo."⁶ Tzn. spoločenstvo, ktoré nie je usporiadané Hospodinovou zmluvou. Avšak

³ MACARTHUR, John. Starý zákon: komentár verš po verši. str. 821.

⁴ WATTS, J. D. W. Word Biblical Commentary: *Isaiah 1-33*. str. 403.

⁵ tamtiež, str. 404.

⁶ BENEŠ, Jirí. Dvanáctka: *Úvod do studia malých proroků*. Praha: Teologický seminář Církve adventistů s. d., 2006. 311 s. ISBN 80-903827-0-3. str. 72.

tieto národy napriek tomu, že nepoznajú Hospodina, reagujú na Hospodinovo zapískanie. Práve Asýrsko-egyptské vojny sa často viedli na území Palestíny. Vpád Asýrie je zlomovou udalosťou. "Táto kapitola odvracia pozornosť od malicherných bratovražedných hádok a bitiek medzi malými štátmi starovekého Blízkeho východu, ktoré dominovali prakticky v celej histórii Izraela od jeho odlúčenia od Júdu, po tento čas. Nová realita sa objavovala na oveľa väčšom rozsahu. Dejinám obyvateľov Izraela by od tohto bodu dominovali veľké ríše. Boli to skutočne neobvyklé dni: zlom v histórii."⁷ Doslova celé územie bude obsadené a pod nadvládou Asýrie. Obraz oholených vlasov, chlpov a brady odkazuje k úplnému poníženiu nie len Izraela, ale aj Judska. "Holili sa väzni a otroci."⁸ Je to teda predikcia návratu do otroctva, a to napriek tomu, že Judsko bolo počas Asýrskej nadvlády vo svojej domovine. Výsledkom bude spustošená zem, kde polia a vinice zostanú neobrobené.

Vízia poukazuje na reformu Božieho ľudu a to z Božej strany prostredníctvom pohanských národov. "Po prvé Asýria pri búraní starého, a potom Perzia (Kýros) pri stavbe nového."⁹

Utorok: Čo sa skrýva za menom?

(Iz 8,1-10 SEkP) ¹*Hospodin mi povedal: Vezmi veľkú tabuľu a napíš na ňu čitateľným písmom: Mahér-Šalal-Cháš-Baz!* ²*Privolať som si hodnoverných svedkov, kňazov Uriju a Jeberechovho syna Zecharju.* ³*Keď sa potom priblížil k prorokyni, počala a porodila syna. Hospodin im povedal: Nazvi ho Mahér-Šalal-Cháš-Baz!* ⁴*Prv než chlapec bude vedieť zavolať: Otec môj, mama moja!, odnesú bohatstvo z Damasku a korisť zo Samárie pred asýrskeho kráľa.* ⁵*Hospodin dodal pre mňa ešte tieto slová: ⁶Pretože tento ľud zavrhol vody Šíloachu, ktoré tečú tíško, a teší sa z Recína a Remaljovho syna, ⁷preto, hľa, Pán privedie na nich dravé a veľké vody Eufratu - asýrskeho kráľa s celou jeho slávou, vystúpi nad svoje riečiská a pretečie všetky svoje brehy. ⁸Zabočí do Judska, rozvodní sa a preleje cez brehy, bude siahať až po krk a rozpäté ramená naplnia tvoju krajinu, Emanuel, po celej šírke. ⁹Spoločte sa národy, zúrte, dešte sa, počúvajte všetky dial'avy sveta, zbrojte, ale dešte sa, zbrojte, ale dešte sa! ¹⁰Pripravujte plán, ale stroškotá, navrhňte niečo, ale neuskutoční sa to, pretože Boh je s nami.*

vv. 1-4: V prvých štyroch veršoch máme dva Hospodinove výroky (vv. 1 a 3b-4). V oboch je kladený dôraz na "Mahér-Šalal-Cháš-Baz". V prvom rade má Izaiáš na veľkú tabuľu napísať *leMahér-Šalal-Cháš-Baz*, pričom predložka *le* znamená "'vo vzťahu' alebo 'o' v zmysle 'týka sa'"¹⁰ *Mahér-Šalal-Cháš-Baz* tj. "Rýchla korisť, náhly lup!" Je to napísané proroctvo, potvrdené dvoma svedkami, tak ako si to vyžadoval zákon o svedkoch. Samotní svedkovia pochádzajú z vyšších vrstiev, *Uriah* je kňaz, podľa 2Krl' 16,10-16 je pravdepodobné, že sa jedná o najvyššieho kňaza. *Zecharjah* môže byť podľa 2Krl' 18,2 a 2Krn 29,1 svokor kráľa Acháza. Svedkovia sú dôveryhodní už len svojím postavením.

⁷ WATTS, J. D. W. Word Biblical Commentary: *Issaiah 1-33*. str. 405.

⁸ tamtiež, str. 404.

⁹ tamtiež, str. 406.

¹⁰ tamtiež, str. 411.

Izaiášova žena je tu nazvaná prorokyňou, toto nie je oficiálne označenie pre manželku proroka, ale je prorokyňou, lebo "syn, ktorého porodila, bol prorocťvom o asýrskom vpáde"¹¹.

Štvrtý verš pripomína prorocťvo o Immanuelovi z predchádzajúcej kapitoly. Hlavný rozdiel je v tom, že vyplnenie prorocťva bude skôr, než tento syn začne rozprávať, zatiaľ čo pri Immanuelovi bol čas naplnenia prorocťva ohraničený synovou schopnosťou činiť morálne rozhodnutia. V ôsmej kapitole je teda príchod Asýrie ešte viac urýchľovaný.

vv. 5-8: Tieto verše popisujú naplnenie prorocťva, ktoré ohlasuje meno Izaiášovho syna. Slovo *Šiloach*, neodkazuje na tunel Šiloach, pretože ten nechal postaviť až Acházov syn Chizkija. "Jedná sa o kanál, odvádžajúci vody Gíchonou po úbočí smerom k juhu"¹². Sloveso, z ktorého je toto slovo odvodené v Peli znamená "poslať vodu"¹³. Z tohto môžeme odvodiť, že "Izaiáš používa 'vody Šiloach, ktoré jemne tečú' na charakterizáciu Acházovej politiky (porov. 7,1-9), ktorá akceptuje nevyhnutnosť lojality voči Asýrii, ako Božiu vôľu pre tú dobu."¹⁴ K tichým vodám Šiloach sú kladené do kontrastu "dravé vody Eufratu", ktoré predstavujú záplavu asýrskej armády.

V ôsmom verši nie je oslovený Immanuel, ako sa to javí zo SEkP, ale jedná sa o "krajinu Immanuelovu" alebo "krajinu Immanuel". Teda krajinu, ktorá je charakterizovaná tým, že "Boh je s vami".

vv. 9-10: V týchto veršoch je predvídaná reakcia ostatných národov na asýrske nájazdy. Text zdôrazňuje, že môžu medzi sebou snovať rôzne plány a koalície proti Asýrii, všetko však vyjde nazmar, pretože to, čo sa deje je výsledkom Božej vôle. Boh je ten, kto udalosti riadi a Immanuel je toho dokladom.

Streda: Keď sa bojíme Boha, ničoho sa nemusíme báť

(Iz 8,11-15 SEkP) *¹¹Takto mi povedal Hospodin, keď ma mocne uchopil za ruku a varoval ma, aby som nešiel cestou tohto ľudu. ¹²Nenazývajte sprisaháním všetko, čo tento ľud nazýva sprisaháním a čoho sa bojí, vy sa nebojte ani sa nestrachujte! ¹³Hospodina zástupov pokladajte za svätého, jeho sa bojte a pred ním sa strachujte! ¹⁴On bude svätýňou a kameňom úrazu, skalou na potknutie pre obidva domy Izraela, sieťou a osídľom pre obyvateľov Jeruzalema. ¹⁵Mnohí sa oň potknú, padnú a rozbijú sa, padnú do pasce a chytia sa.*

v. 11: Slová "takto mi povedal Hospodin" stoja v úvode tvrdého posolstva. Túto "tvrdú reč legitimizujú"¹⁵ dávajú jej potrebnú autoritu. Pod pojmom "cestou tohto ľudu" je evidentne myslené Izraelské kráľovstvo, ktoré sa spojilo so Sýriou, proti Asýrii.

¹¹ MACARTHUR, John. Starý zákon: komentár verš po verši. str. 821.

¹² HELLER, Jan. *Výkladový slovník biblických jmen*. Praha: Advent-Orion, 2003. 630 s. ISBN 80-7172-865-9. str. 450.

¹³ WATTS, J. D. W. *Word Biblical Commentary: Isaiah 1-33*. str. 417.

¹⁴ tamtiež, str. 417.

¹⁵ tamtiež, str. 423.

vv. 12-13: Vo v. 12 máme hebrejský výraz qšr "sprisahanie", ktorého synonymom je "konšpirácia" (toto je vlastne výraz prebratý z angličtiny). Toto "sprisahanie" je motivované strachom. K týmto veršom je veľmi podnetný komentár Jiřího BENEŠE:

Hospodin skrze Izaiáša varuje Izrael pred vstupom do protiasýrskej koalície (Iz 8,9-10.12) a tým pred stálym taktizovaním a podozrievaním či pred strachom zo zrady. Varovanie pred "ciachovaným" myslením je varovaním pred strachom zo strachu. Boží ľud sa nemá nechať infikovať sebazáchovnými tendenciami svojich susedov a nemá podľahnúť snahe vytvárať svojvoľné obranné mechanizmy - nemá sa nechať nakaziť ich strachom a nemá si prisvojiť ich obavy, resp. podľahnúť im. To znamená: nenásledovať životný štýl (praktiky) svojich susedov (Iz 8,11), nenapodobovať ich, nesprávať sa ako oni, nezdieľať ich názory, vybudovať si nad ich obavami nadhľad, nebrať ich strach vážne a nebrať vážne ani príčinu ich obáv, predmet ich strachu. To všetko je možné uskutočniť len vtedy, ak bude Boží ľud brať vážne Hospodina, ak bude dôverovať Hospodinovi, a nie svojim susedom. (...) Kto sa prestane báť Hospodina, tomu nezostáva, než sa báť o seba, báť sa ľudí a všetkého naokolo. Taký človek všade vidí nebezpečenstvo, zradu, stále sa všetkým cíti ohrozený. (...)

Izaiáš **strach z Hospodina** nijak neoslabuje. Naopak ho zdôrazňuje tým, že pre strach z Boha užíva dva termíny. Tento strach je nepríjemný pocit prameniacy z vedomia vlastnej nehodnosti a neistoty sebou samým pred Hospodinom (Iz 6,5). Mať strach z Boha nie je to isté, ako mať strach o život či strach z budúcnosti. Strach z Boha sa ťažko vysvetľuje, lebo si ho nie je možné osvojiť rozumovo. Vzniká v človeku spontánne ako dôsledok Hospodinovho navštívenia. Kto ho však nemá, ten mu nerozumie a odmieta ho.¹⁶

vv. 14-15: V úvode máme zaujímavú myšlienku o tom, že Hospodin je svätýňou. BENEŠ to hneď spája so Zj 21,22 a dodáva:

Myšlienka stotožnenia Hospodina s chrámom má svoj počiatok u Izaiáša. Ján na Izaiáša nepriamo nadväzuje, preberá a rozvíja jeho myšlienku. Ján vníma Izaiáša ako zaslúbenie. Miesto, kde sa toto zaslúbenie uskutoční, je kráľovstvo Božie. Tam bude všetko iné, než je tu. Zatiaľ čo tu je Boh a chrám, tam dištancia medzi Bohom a chrámom nebude a chrám stratí svoj zmysel. Nová skutočnosť, teda kráľovstvo Božie, je charakterizovaná tým, že Boh bude všetkým (1Kor 15,28). Už nebude niekým, kto je mimo nás, ale bude v nás a my v ňom. Už nebude len niekde (v chráme), ale všade.¹⁷

Tento verš (v. 14) ďalej rozvíja tému "sprisahania" a to pomocou štyroch termínov: "Paralelné pojmy kameň úrazu, skala pádu, osídlo a pasca, rozvíjajú implicitnú myšlienku sprisahania."¹⁸ Opäť pripájam k tejto téme BENEŠOV komentár:

Peter (1Pt 2,6-8) aj Pavol (Rim 9,33) v zhode s Izaiášom prirovnávajú Hospodina ku kameňu, ktorý sa stane pohromou, niektorým ľuďom - spôsobí ich porážku. To

¹⁶ BENEŠ, Jiří. *Ozvěny Izaiášova volání: Slova Izaiášova prorocství pro každodenní zamyšlení*. Praha: Návrat domů, 2012. 431 s. ISBN 978-80-7255-280-1. str. 42-43.

¹⁷ BENEŠ, Jiří. *Ozvěny Izaiášova volání: Slova Izaiášova prorocství pro každodenní zamyšlení*. str. 45.

¹⁸ WATTS, J. D. W. *Word Biblical Commentary: Isaiah 1-33*. str. 423.

znamená, že sa o Hospodina "potknú" ako o prekážku, teda stroskotajú. Boh sa neprejaví tak, že spôsobí pád tým, kto spoliehajú na moc a silu (Iz 8,6). (...)

Izaiáš užíva ešte ďalšie dve synonymá (metafory) ku kameni úrazu (ktoré Peter ani Pavol nepreberajú): osídlo (siet') a pasca (návnada, vnaďidlo). Všetky štyri súznačné pomenovania Boha sú provokatívne a ťažko vysvetliteľné. Boh je podľa nich Ten, o koho je možné sa potknúť. Boh ako prekážka, dokonca ako pasca, v ktorej korist' (človek) môže zahynúť, je iný, než sme zvyknutý. Aj keď vieme, že Boh je pascou tým, kto mu nedôverujú, a nie každému človeku, nemožno sa s touto myšlienkou ľahko vyrovnáť.¹⁹

Štvrtok: Spoliehanie sa na duchov mŕtvych

(Iz 8,16-22 SEkP) *¹⁶Zamlč svedectvo a zapečať náuku medzi mojimi učeníkmi. ¹⁷Budem čakať na Hospodina, ktorý si zakryl tvár pred Jakobovým domom, a budem dúfať v neho. ¹⁸Hľa, ja a deti, ktoré mi dal Hospodin, sme v Izraeli znakmi a znameniami od Hospodina zástupov, ktorý býva na vrchu Sion. ¹⁹Keď vám povedia: Dopytujte sa duchov zomrelých a veľtcov, ktorí šušajú a šepocú, tak im povedzte: Či sa ľud nemá pýtať svojho Boha, ale mŕtvych, aby živí ²⁰mali náuku a svedectvo?! Ak nebudú hovoriť takto, budú ako tí, pre ktorých niet úsvitu. ²¹Prejde krajinou zatŕažený a hladný, a keď bude vyhľadovaný, rozhnevá sa a bude zlorečiť svojmu kráľovi i svojmu Bohu. Pozrite sa hore, ²²potom sa pozrie na zem a vidí len úzkosť a tmu, tiesnivú temnotu a strašnú temnotu.*

vv. 16-18: Doslovný preklad 16. verša znie: "Zaviaž/zamkni osvedčenie a zapečať Tóru v učeníkoch mojich!" Slovo "osvedčenie"²⁰ alebo "svedectvo" (tak SEkP) je "odvodené od slovesného koreňa 'dávať svedectvo', 'byť svedkom', v hifilovej forme to znamená aj varovať."²¹ Môže to značiť práve to, že tí, ktorí študujú Tóru a majú svedectvo alebo varovanie pre ľud, majú umlknúť. Má to zostať zapečatené v nich.

Podobne ani Izaiáš nebude hovoriť, ale bude čakať na Hospodina. V 17. verši sú použité dve frázy: "ktorý si zakryl tvár" a "budem dúfať v neho". Obe tieto frázy bývajú často používané v žalospevných žalmoch. Zakrytá Hospodinova tvár je presným opakom toho, čo vyjadruje Áronovské požehnanie, kde Hospodinova tvár obrátená k človeku symbolizuje Božiu milosť s týmto človekom. Hospodin si zakryl tvár pred "Jakobovým domom", tento pojem slúži v knihe Izaiáš pre označenie severného kráľovstva - Izrael.²² Izaiáš "pochopil, že toto čakanie na Hospodina a dúfanie v neho je jedinou možnosťou, ako sa vyvarovať pádu, roztrieštenia sa a uviaznutia v pasci (Iz 8,15), ktorou sa môže Hospodin neverným stať."²³

Jedinými znakmi a znameniami zostáva Izaiáš so svojimi deťmi (*Šear-Jašúb* - "Zvyšok sa obráti" Iz 7,3 a *Mahér-Šalal-Cháš-Baz* - "Rýchla korist', náhly lup" Iz 8,3), avšak tieto znamenia nie sú určené Izraelu (pred ktorým si Hospodin zakryl tvár), ale Acházovi, teda Judsku.

¹⁹ BENEŠ, Jiří. Ozvěny Izaiášova volání: *Slova Izaiášova proroctví pro každodenní zamyšlení*. str. 46-47.

²⁰ PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8. str. 116.

²¹ WATTS, J. D. W. *Word Biblical Commentary: Isaiah 1-33*. str. 426.

²² vid' WATTS, J. D. W. *Word Biblical Commentary: Isaiah 1-33*. str. 429.

²³ BENEŠ, Jiří. Ozvěny Izaiášova volání: *Slova Izaiášova proroctví pro každodenní zamyšlení*. str. 49.

vv. 19-20: Je desivé, že ľudia sa bežne obracali o radu k špiritistickým médiám. "Veštcí, ktorí šuškejú a šepocú, je posmešným odkazom na praktiky nekromancie, aké boli v tejto oblasti bežné." Otázka, ktorá je položená v 19. a 20. verši odkazuje k tomu, že len živí majú "náuku" (*Tóru*) a "svedectvo" (môžu o *Tóre* svedčiť), mŕtvi nevedia nič. Naopak, tí, ktorí sa obracajú k mŕtvym o radu, sa im budú podobať. Pre slovo "svedectvo" je použitý rovnaký výraz ako vo v. 16. V Biblii sa nachádza už len na jednom mieste a to v knihe Rút 4,7, kde toto slovo označuje symbolické vyzutie sandálu. V tom prípade sa slovo "svedectvo" môže viazať na symbolický úkon, ktorým je v kontexte Izaiáša narodenie jeho dvoch synov a Immanuela.

vv. 21-22: Tieto verše popisujú tých, ktorí sa obracajú k špiritistickým praktikám namiesto toho, aby hľadali odpovede u Hospodina (v Jeho *Tóre* a v Jeho svedectve). "Je to stav úplnej beznádeje, bezútešnosti, teda temnoty, nešťastia, skazy, trápenia, biedy a útlaku, z ktorého niet východisko. Stav trvalého nedostatku, nenasýtenosti - hladu. Stav stáleho sťažovania si, zlorečenia, ohovárania, hnevu a množenia zla."²⁴

Použité zdroje a literatúra

BENEŠ, Jiří. Dvanáctka: *Úvod do studia malých proroků*. Praha: Teologický seminář Církve adventistů s. d., 2006. 311 s. ISBN 80-903827-0-3.

BENEŠ, Jiří. Ozvěny Izaiášova volání: *Slova Izaiášova proroctví pro každodenní zamyšlení*. Praha: Návrat domů, 2012. 431 s. ISBN 978-80-7255-280-1.

Biblia Hebraica Stuttgartensia. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997. ISBN 978-3-438-05222-3.

Biblia: Slovenský ekumenický preklad. 5. Vyd. (3. opravené vyd.) Banská Bystrica: Slovenská biblická spoločnosť, 2015. ISBN 978-80-85486-97-1.

HELLER, Jan. *Výkladový slovník biblických jmen*. Praha: Advent-Orion, 2003. 630 s. ISBN 80-7172-865-9.

MACARTHUR, John. *Starý zákon: komentář verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2015. ISBN 978-80-87587-17-1.

PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8.

WATTS, J. D. W. *Word Biblical Commentary: Isaiah 1-33*. vol. 24. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 1031 s. ISBN 978-0-310-58857-3.

---

²⁴ BENEŠ, Jiří. Ozvěny Izaiášova volání: *Slova Izaiášova proroctví pro každodenní zamyšlení*. str. 51.